

УДК 159.923

А. О. Кононенко

кандидат психологічних наук, доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ СТВОРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ

Стаття присвячена виявленню основних теоретичних передумов побудови сучасної диференціальної моделі самопрезентації особистості, до яких відносяться: дефініція персоніфікації, введена Г. С. Салліваном, основні положення теорії конвергенції, розробленої В. Штерном, наукові здобутки А. Менегетті щодо трансцедентності Ін-се та основних комплексів особистості, векторно-ціннісна схема поведінки особистості Г. Меррея, категорія «модулю дійсного життя» Е. Шпрангера, основні положення теорії ролівої поведінки особистості, теорії відображеної суб'єктності В. А. Петровського та транстеоретична модель А. В. Прохорова, У. Ф. Велисера і Дж. О. Прочаски.

Ключові слова: модель, концептуальна модель самопрезентації, суб'єктність, соціальна поведінка,

Для створення концептуального підходу до створення диференціальної моделі самопрезентації особистості доцільним є аналіз існуючих в науці дефініцій моделі та виокремлення у цьому загалі місця авторської концептуальної моделі самопрезентації.

Так, за М. Кордуелом модель в психології — це щось на кшталт «міні-теорії», те, що надає схему зв'язку між різними аспектами досліджуваного явища [1]. На думку вченого, поняття «модель» також використовується для опису особистості, що надала значного впливу соціалізації іншої людини, у цьому контексті про особистість говорять як про «рольову модель».

За Б. Мещеряковим та В. Зінченком, модель — це опис об'єкта засобами наукової теорії, а моделювання у психологічній науці автори пов'язують із з'ясуванням (або відтворенням) властивостей будь-якого об'єкта, процесу або явища за допомогою іншого об'єкта, процесу або явища — його моделі.

За В. О. Жмуровим, модель виступає багатозначним науковим феноменом: по-перше, це уявлення, яке копіює, імітує або певним чином ілюструє деякий зразок ставлень або переживань; по-друге, це ідеал, стандарт, приклад, встановлюваний для наслідування; по-третє, модель — це парадигма, зразок постановки або рішення дослідницької задачі.

За М. Холлом та Б. Боденхаммером, модель — це опис того, як функціонує досліджуваний об'єкт; узагальнена або викривлена копія оригіналу.

Подібних поглядів на природу створення моделі дотримуються й представники НЛП, які визначають модель як практичний опис того, що певним чином діє, кінцева ціль якого полягає у використанні на практиці; як узагальнену, викривлену копію, що містить упущення.

За А. Ребером, модель — це спосіб прогнозування розвитку наукової теорії та дослідницької практики.

За Р. Комером, модель — це сукупність посилань і понять, які допомагають вченим пояснювати і інтерпретувати свої спостереження.

За Ч. Райкрофтом, модель — це формулювання певної системи понять, яка може бути виражена в максимально узагальненому вигляді.

За М. І. Конюховим, модель — це штучна копія або схема будь-якого об'єкта, процесу, явища; допоміжний об'єкт (або система), представлений в найбільш загальному вигляді.

За С. Ю. Головіним, модель — схема, зображення або опис якогось природного або суспільного, природного або штучного процесу, явища або об'єкта.

Отже, широка та неоднозначна представленість в науці дефініцій моделі дозволяє нам, узагальнюючи існуючі погляди, констатувати, що модель є одним з центральних і складних понять теорії наукового пізнання, оскільки воно спирається на поняття віддзеркалення, істини, схожості, відмінності, правдоподібності і т. п.; а роль його у науковому знанні величезна. В широкому розумінні модель — узагальнений розумовий або знаковий образ якого-небудь об'єкта або системи об'єктів; до їх числа відносяться гносеологічні образи (відтворення, відображення досліджуваного об'єкту або системи об'єктів у вигляді наукових описів, теорій, систем вправ і т. п.), спеціально створюваний або підбираний об'єкт, відтворюючий властивості або сукупність властивостей досліджуваного об'єкту.

Ми не згодні з визначеннями моделі, наданими М. І. Конюховим та С. Ю. Головіним, які зводять цю дефініцію до простого механічного копіювання об'єкта, процесу, явища або допоміжного об'єкта. Подібні підходи не дозволяють створити теоретичне підґрунтя вивчення моделі самопрезентації особистості, розробити його внутрішню структуру та відстежити динаміку розвитку у різних прошарках досліджуваних. Вважаємо, що коректне визначення моделі та моделювання у вивченні самопрезентації особистості передбачає створення нових уявлень про психічне явище засобами екстраполяції споріднених понять, створення нової теорії питання та універсальна структуризація даного психічного явища.

В контексті нашого дослідження **концептуальна модель самопрезентації особистості** — це найбільш узагальнена парадигма, що позначає систему підтверджень образу Я суб'єкта та підтримки самооцінки як усвідомлюваний або неусвідомлюваний процес, який здійснюється активним суб'єктом та в системі особистісних орієнтирів займає проміжне положення між соціальним та внутрішньопсихологічним в структурі особистості.

Подібний підхід дозволяє нам чіткіше виокремити основні теоретичні постулати, які вплинули на створення теорії самопрезентації особистості.

Так, значний внесок у розуміння внутрішніх механізмів функціонування та структурних компонентів моделі самопрезентації створюють наукові погляди Г. С. Саллівана, зокрема, введена ним дефініція персоніфікації, яка, на наш погляд, може виступати першоосновою самопрезентації [6]. За Г. С. Салліваном, людина діє на основі персоніфікацій — цілісних образів

інших людей і себе, що склалися в процесі засвоєння попереднього досвіду та міжособистісного спілкування. Якщо взаємодія з оточуючими викликає тривогу, персоніфікація забарвлюється негативно, якщо в ній задовольнялися якісь потреби, формується позитивна персоніфікація. Персоніфікації створюються для зниження тривоги, допомагають орієнтуватися в міжособистісних відносинах, сприяють стереотипізації сприйняття і поведінки, тобто, фактично, викорнують первинні функції самопрезентації.

А. Менегетті також розглядав особистість як активного суб'єкта, виділяючи два способи його ставлення до життя: 1) як до некерованого стихійного процесу, в якому необхідно бездумно підкорятися домінуючим тенденціям або волі більшості; 2) як до свідомого пошуку і творіння себе, свого життя і життя суспільства [6]. Головною метою особистості в даному контексті може виступати вироблення у людини рефлексії, творчого, морального ставлення до власного життя та подання себе оточуючим людям у відповідному образі. А. Менегетті вважав, що в основі людської природи лежить суворо обмежений задум, який і створює певні рамки у самореалізації і самопрезентації особистості. Сутність цього задуму визначається енергетичним ядром Ін-се (апріорний порядок, суть в собі), яке є стійким та забезпечує стабільність самореалізації і самопрезентації особистості у будь-яких ситуаціях. Ін-се — це внутрішня сторона будь-якої дії, знання і уявлення суб'єкта, воно виявляється у свідомості, сумнівах, волі, незадоволеності, симпатії, антипатії, гуморі, темпераменті, бажаннях та ін. Утілюючись в повсякденному житті, Ін-се залишається трансцендентним.

У кожному конкретному випадку людина повинна встановлювати контакт зі своїм Ін-се, що суттєво ускладнюється фільтрами сприйняття і самосприйняття, які сформувалися, як криве дзеркало, та можуть спотворювати реальність [6]. Певний відбиток на стиль самопрезентації особистості накладають, за А. Менегетті, такі своєрідні психічні структури як комплекси — прижиттєві формування, що складаються в дитинстві залежно від характеру турботи та любові, яку отримувала дитина.

А. Бандура також виділяє певні паттерни, які можуть впливати на стиль самопрезентації особистості. Соціальна поведінка особистості формується шляхом спостереження за поведінкою інших або на підставі зразка. Саме в ході спостереження особистість навчається імітувати поведінку і моделювати себе за вибраною моделлю, формуючи певний стиль самопрезентації. А. Бандура вважає, що таке навчання позбавляє особистість від непотрібних помилок і часових витрат при виробленні адекватних реакцій і стратегій самопрезентаційної поведінки [3].

За допомогою вербальних і образних репрезентацій досвід аналізується особистістю, моделюється і зберігається, що служить орієнтиром для майбутньої поведінки. Моделювання досвіду самопрезентації відбувається тільки тоді, коли включаються детермінанти регуляції індивідуальної поведінки у формі двох видів підкріплень — «непрямого (зовнішнього) підкріплення» і «самопідкріплення». Непряме підкріплення припускає врахування вибраної моделі поведінки, спостережуваних наслідків поведінки моделі і підкріплень ззовні за нагороджувану і ефективну поведін-

ку — якщо поведінка вибраної моделі нагороджується, а не карається, то її доцільно імітувати.

Важливе місце у становленні стилю самопрезентації особистості, за А. Бандурою, займають поняття «саморегуляція», «самоконтроль» і «самоефективність» особистості [3]. Автором обґрунтовувалася провідна роль в організації поведінки особистості її унікальної здібності до саморегуляції, в якій виділялися три основні компоненти: самоспостереження, самооцінка і самовідповідальність. Поведінка особистості регулюється за допомогою самоспостереження, оцінюється за допомогою самооцінки як гідне схвалення і, отже, заохочуване або як незадовільне і каране, залежно від того, з позицій яких особистісних вимог і норм воно оцінюється. Вчинки, відповідні внутрішнім нормам особистості, розглядаються як позитивні, а невідповідні — як негативні. Адекватність або неадекватність поведінки визначається у стандартних нормах або цінностях еталонної групи. Позитивна самооцінка поведінки приводить до заохочуючого типу реагування, а негативна — до такого, що карає. Самооцінка особистості набуває і зберігає вироблені критерії заохочення і покарання залежно від реальних наслідків та, на наш погляд, в подальшому може реалізовуватися у відповідних способах самопрезентації.

Значущим підґрунтям в дослідженні моделей самопрезентації особистості виступають, на наш погляд, наукові позиції В. Штерна, який в центр своїх досліджень ставив цілісність особистості як структурного утворення, яка, у свою чергу, складається з часних цілісних підструктур — органів, функцій, відносин, спрямованості на різні цілі, визначення досягнень, властивостей і переживань, що знаходяться в супідрядності один з одним [3]. При цьому цілісність особистості за В. Штерном ніколи не є закінченою та раз і назавжди визначеною конструкцією, вона завжди неоднозначна і існує одночасно реально і потенційно. Саме ця теза, на наш погляд, є провідною у розумінні співвідношення таких дефініцій як «імідж», «створення враження», «самоподання», «самопрезентація» тощо. Крім того, окреме місце у розумінні природи та походження самопрезентаційної поведінки займає співвідношення особистості та навколишнього світу, що знайшло своє відображення у запропонованій В. Штерном теорії конвергенції, яка, з точки зору вченого, означає взаємодію світу і цілеспрямованої особистості. У будь-якому вчинку, будь-якому особистісному стані та його прояві, завжди містяться обидва цих чинники: внутрішнє прагнення і зовнішні впливи. Тільки та область зовнішнього світу стає «світом особистості», яка протистоїть і на яку спрямовані будь-які внутрішні прагнення особистості. І лише ті внутрішні цільові установки можуть здійснитися і привести до тих або інших особливостей життя, для яких в наявності є певні зовнішні об'єктивні умови. Особистість несе в собі внутрішні потенції, приховані енергії, яким не властива ще чітко фіксована цілеспрямованість, — це так звані диспозиції. На початку життя суб'єкта вони мають багатозначну невизначеність, але поступово завдяки активній конвергенції зі світом все більш і більш розвиваються у певному напрямі, тобто стають однозначними. Тому й сама особистість пластична, але завжди до певних меж [3].

За В. Штерном, для особистості, що розвивається, характерні три основні структурні особливості:

– зростання — протягом життя збільшуються кількість і різноманітність життєвих подій, а також змісту і форм активності переживань;

– диференціація (розчленовування) — життя особистості розвивається від стану початкової неясності і дифузності до більшої структурованості (тобто утворюється одночасно обширніше ціле і відбувається велика внутрішня диференціація);

– перетворення — життя особистості проходить в своєму розвитку ряд якісно різних, але внутрішньо обумовлених етапів.

Вважаємо, що подібна логіка є універсальною і може бути використана для розуміння генезису самопрезентації як у різних вікових категоріях особистостей, так і в індивідуальному розвитку.

Аналогічних поглядів дотримувався й Г. Меррей [6]. На наш погляд, його трактування категорії «потреба», яку він визначав як сутність, що організує сприйняття, апперцепцію, мислення, здібність до вольової дії таким чином, щоб суб'єкт набув можливості трансформувати незадовільну ситуацію у певному напрямі, можна розглядати як внутрішню спонуку особистості репрезентувати себе певним чином.

На потреби особистості, за Г. Мерреем, впливають «преси», тобто реальні або сприймані сили навколишнього середовища, що мають спонукаючі властивості. Вчений запропонував перелік 40 потреб (у досягненні, владі, афіліації, агресії, автономії, захисті, пошані, опіці та ін.), а також перелік пресів (відсутність сімейної підтримки, небезпека біди, недолік або втрата чого-небудь, різні заборони, відмови та ін.). Потреби і відповідні ним преси об'єднуються в одиницю поведінки, так звану «тему», яка разом з набором стійких значень і зразків дії утворює «потребовий інтегра́т». На підставі цих базових понять Г. Меррей будує векторно-ціннісну схему поведінки особистості, що, фактично, відповідає логіці формування стилю самопрезентації, який може, на наш погляд, формуватися за компенсаторним, гіперкомпенсаторним та адекватним механізмами.

Поняттям, ідентичним «темі» за Г. Мерреем, є категорія «модулю дійсного життя» Е. Шпрангера, які можна трактувати як одиниці диференціації суб'єктів за стилями ціннісної спрямованості самопрезентації особистості у соціумі.

Ґрунтуючись на цих основних модулях, він запропонував наступну типологію особистостей: 1) теоретична людина — та, що прагне до пізнання, тобто для якої головне у житті — осмислення в теоретичному плані того, що відбувається, встановлення якихось закономірностей; 2) економічна — та, що шукає користь у пізнанні; 3) естетична — що прагне пізнати світ через оформлене враження, через самовираження в естетичній формі; 4) соціальна — що хоче знайти себе в іншій людині, жити заради іншого, діє і живе заради любові до інших людей; 5) політична — що прагне до духовної влади над іншими; 6) релігійна — що орієнтується перш за все на пошук смислу життя, шукає вищого смислу, вищої правди, першопричини.

Вважаємо, що різні поєднання визначених модулів і створює оригінальний і неповторний стиль ціннісної спрямованості самопрезентації особистості.

Доцільним є погляд на походження моделей самопрезентації особистості через теорію її рольової поведінки (Дж. Мід, Е. Гоффман, М. Кун та ін.), яка стверджує, що провідним чинником розвитку особистості є соціальне середовище, а міжособистісна взаємодія (або інтеракція) потребує від суб'єкта певного стилю самоподання, певної рольової поведінки.

Важливим у теорії ролей є твердження про те, що основний механізм і структура особистості пов'язані з рольовою суттю. Згідно цим поглядам, людина в своєму житті, у спілкуванні з іншими людьми, в діяльності ніколи не залишається «просто людиною», а завжди виступає в тій або іншій ролі, виступає носієм певних соціальних функцій і суспільних нормативів.

З точки зору теорії ролей виконання ролі має велике значення в розвитку особистості: розвиток психіки, психічної діяльності, соціальних потреб відбувається не інакше, як у виконанні певних суспільних, рольових функцій, а соціалізація особистості є формуванням її соціальних ролей. Ми не підтримуємо подібної соціологізації рольової та саморепрезентаційної поведінки, але вважаємо, що стиль самопрезентації суттєво впливає на стан психологічного благополуччя особистості, підтримує її адаптивні можливості та виступає формою долаючої поведінки.

Соціальні ролі в теорії рольової поведінки розглядаються у трьох планах: 1) у соціологічному — як система рольових очікувань, тобто задана суспільством модель ролі, що має велике значення для формування особистості людини і оволодіння нею соціальними ролями; 2) у соціально-психологічному — як виконання ролі і реалізації міжособистісної взаємодії; 3) у психологічному — як внутрішня або уявна роль, яка не завжди реалізується в ролевій поведінці, але певним чином на неї впливає.

Взаємозв'язок цих трьох аспектів і є головним механізмом функціонування особистості. При цьому провідними вважаються соціальні рольові очікування (експектації), що визначають поведінку особистості.

Одне з найважливіших понять теорії ролей, яке ми вважаємо значущим і для створення моделей самопрезентації — це «ухвалення ролі іншого», тобто уявлення себе на місці партнера зі взаємодії і розуміння його рольової поведінки. При цьому людина приводить свої експектації по відношенню до цієї людини у відповідність з її соціальними ролями. Без такої відповідності не може виникнути інтеракції, а людина не може стати соціальною істотою, усвідомити значущість і відповідальність власних дій та вчинків.

У вітчизняній психології подібних поглядів дотримувався В. А. Петровський, але основний акцент у його теорії відображеної суб'єктності був зсунений з соціологічного на особистісний бік [5].

У найбільш загальному плані під «відображеною суб'єктністю» автором розуміється буття суб'єкта в іншому і для іншого. Твердження про те, що хтось відображений в мені як суб'єкт, припускає, за В. А. Петровським:

– що я відчуваю присутність цієї людини в значущій для мене ситуації;

– ця присутність здатна вплинути на систему моїх смислів, моє ставлення до ситуації і до світу в цілому [5].

Відображений суб'єкт виступає джерелом перетворення життєвої ситуації іншого в значущому напрямі. Особливо В. А. Петровським підкреслюються такі риси відображеного суб'єкта, як активність і здатність діяльно перетворювати бачення світу іншого через формування нових спонук і постановку нових цілей. Кажучи про ідеальну представленість, В. А. Петровський відзначає, що це є, перш за все, відкриття однієї людини іншій як значущої для неї істоти і джерела нових особистісних смислів [5].

Феномен відображеної суб'єктності безпосередньо пов'язаний з розвитком особистості суб'єкта. У найзагальнішому вигляді «розвиток особистості» можна розглядати як становлення особливої форми цілісності, що включає різні форми суб'єктивності: суб'єкта вітального ставлення до світу, суб'єкта наочного ставлення, суб'єкта спілкування і суб'єкта само-свідомості [5]. Для пошуку місця парадигми самопрезентації у загальній системі науково-теоретичного знання ми особливо акцентуємо увагу на тезі В. А. Петровського про неможливість розвитку особистості без «значущого іншого» і без «значущого себе для іншого» [5].

Спираючись на погляди В. А. Петровського, можна припустити, що джерелом розвитку самопрезентації особистості може виступати розузгодження між власною оцінкою себе і поверненою відображеною оцінкою, тобто між діючим Я і відображеним Я: усвідомлюючи себе в іншому, ніби повертаючись до себе, людина ніколи не може досягнути тотожності з самою собою, відображене її Я не співпадає з тим, що діє [5]. Ця відмінність є одною з умов розвитку особи. В. А. Петровський говорить тут про віддзеркалення в «значущому іншому». Ми ж припускаємо, що ця схема також застосовна до ситуацій, коли джерелом поверненої відображеної суб'єктності є не інша людина, а сам суб'єкт, що займає позицію Іншого Я. Формулюючи дане припущення, ми спиралися на наступні міркування.

Ми не можемо ані пізнати Іншого, у всій його відмінності від Я, ані пізнати себе в Іншому, оскільки Я не може настільки вийти за межі себе, щоб повністю злитися з Іншим. Звідси витікає, що джерелом будь-якого «усвідомлення себе в Іншому» може виступати сам суб'єкт, інший існує тільки через призму Я, а значить і ідеальна представленість Я в Іншому існує тільки через Я.

Окрім теорії відображеної суб'єктності, на формування підґрунтя для створення концептуальної моделі самопрезентації особистості створює вплив транстеоретична модель А. В. Прохорова, У. Ф. Велисера та Дж. О. Прочаски, яка дозволяє алгоритмізувати становлення та соціальні наслідки самопрезентаційної поведінки особистості [4].

Транстеоретична модель містить десять процесів зміни, які по-різному беруть участь на різних стадіях формування самопрезентації особистості:

1) зростання усвідомлення — збільшення інформації про власну особистість;

2) явне полегшення — оцінка того, що людина відчуває та мислить про себе;

3) самозвільнення — вибір та прийняття рішення діяти, віра у здібність змінюватися;

4) перевиховання — можлива заміна для небажаної поведінки;

5) контроль за стимулами — уникнення або протистояння стимулам, які провокують небажану поведінку;

6) управління підкріпленням — заохочення себе самого або заохочення з боку оточуючих щодо здійснення змін;

7) взаємовідносини, що допомагають — відкритість та довіра щодо обговорення проблем з людиною, яка імпонує;

8) явне полегшення — відчуття та вираз власного ставлення до проблеми та способів її розв'язання;

9) переоцінка оточення — оцінка того, як дана проблема впливає на оточення;

10) соціальне звільнення — зростання можливостей у суспільстві у зв'язку з відмовою від небажаної поведінки [4].

Дана транстеоретична модель є універсальною та дозволяє виявити відповідність способів самопрезентації конкретній ситуації, особливості індивідуального впливу суб'єкта, можливість економії особистісних ресурсів, готовність суб'єкта до інтеракції та оцінювання наслідків.

Таким чином, теоретичне підґрунтя для створення диференціальної моделі самопрезентації складають дефініція персоніфікації, введена Г. С. Салліваном, основні положення теорії конвергенції, розробленої В. Штерном, наукові здобутки А. Менегетті щодо трансцедентності Ін-се та основних комплексів особистості, будує векторно-ціннісна схема поведінки особистості Г. Меррея, категорія «модулю дійсного життя» Е. Шпрангера, основні положення теорії рольової поведінки особистості, теорії відображеної суб'єктності В. А. Петровського та транстеоретична модель А. В. Прохорова, У. Ф. Велисера і Дж. О. Прочаски.

Список літератури

1. Кордуэлл М. Психология от А до Я: Словарь-справочник / М. Кордуэлл. — М. : Наука, 2000. — 345 с.
2. Панферов В. Н. Основания интегративных моделей психической организации человека // Психолого-педагогические проблемы развития личности в современных условиях: Тезисы докладов Межвузовской научной конференции, Санкт-Петербург, 18–20 мая 1999 г. — СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена. — С. 3–6.
3. Прикладные аспекты современной психологии: термины, законы, концепции, методы. Справочное издание / [автор-составитель Н. И. Конюхов]. — М. : Педагогика, 1992. — 257 с.
4. Прохоров А. В. Транстеоретическая модель изменения поведения и ее применение / А. В. Прохоров, У. Ф. Велисер, Дж. О. Прочаска // Вопросы психологии. — С. 113–122.
5. Петровский В. А. Личность в психологии. Парадигма субъектности / В. А. Петровский В. А. — Ростов н/Д : Феникс, 1996. — 512 с.
6. Современная социальная психология на Западе (теоретические направления). — М. : Изд-во МГУ, 1998. — 367 с.

А. А. Кононенко

кандидат психологических наук, доцент

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ СОЗДАНИЯ КОНЦЕПЦИИ СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ МОДЕЛИ САМОПРЕЗЕНТАЦИИ

Резюме

Статья посвящена выявлению основных теоретических предпосылок построения современной дифференциальной модели самопрезентации личности, к которым относятся: дефиниция персонификации, введенная Г. С. Салливаном, основные положения теории конвергенции, разработанной В. Штерном, научные достижения А. Менеgetti относительно трансцендентности Ин-се и основных комплексов личности, векторно-ценностная схема поведения личности Г. Меррея, категория «модуля действительной жизни» Е. Шпрангера, основные положения теории ролевого поведения личности, теории отображенной субъектности В. А. Петровского и транстеоретическая модель А. В. Прохорова, У. Ф. Велисера и Дж. О. Прочаски.

Ключевые слова: модель, концептуальная модель самопрезентации, субъектность, социальное поведение.

A. Kononenko

candidate of psychological science, assistant of professor

I. I. Mechnicov Odessa national university

PSYCHOLOGICAL ASPECT OF CREATION OF CONCEPTION STRUCTURALLY TO THE FUNCTIONAL MODEL OF SELF- PRESENTATION

Summary

The article is devoted the exposure of basic theoretical pre-conditions of construction of modern differential model of self-presentation personalities to which behave: definition of personification, entered G. S. Sallivan, substantive provisions of theory of convergence, developed V. Shternom, scientific achievements of A. Menegetti relatively In-se and basic complexes of personality, vectorial-valued chart of conduct of personality of G. Merreya, category of the «module of actual life» of E. Shpranger, substantive provisions of theory of role conduct of personality, theories represented subjecting V. A. Petrovsky and transteoretical model of A. V. Prokhorova, U. F. Velisera and Dzh. O. Prochaski.

Key words: model, conceptual model of self-presentation, subjecting, social conduct.